

ཕྱགས་སྦྱིགས་སྲོན་འགོག་དང་འཛོལ་སྐྱོང་གི་ (འབྲི་སྲོན) སྒྲིག་གཞི།

སྤྱི་ལོ་༢༠༡༦ ཅན་མ།

Waste Prevention and Management (Amendment)

Regulation, 2016

ISBN : 978-99936-865-8-3

ཕྱགས་སྦྱིགས་སྲོན་འགོག་དང་འཛོལ་སྐྱོང་གི་ (འབྲི་སྲོད) སྒྲིག་གཞི།

སྤྱི་ལོ་༢༠༡༦ ཅན་མ།

**Waste Prevention and Management (Amendment)
Regulation, 2016**

དཔལ་ལྷན་འབྲུག་གཞུང་།

Royal Government of Bhutan

PRIME MINISTER

སློབ་བཅོམ་།

འབྲུག་གི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱིས་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༧ ལྷིབ་ ༤ པའི་སྤྱི་ཚོགས་ ༡༥ ལུ་ཚེ་འཛོགས་མཛད་གྲུབ་པའི་ བླགས་སློབ་འགོག་དང་ འཛིན་སྐྱོང་གི་བཅའ་ཁྲིམས་འོག་གི་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༢ ལྷིབ་ ༢ པའི་སྤྱི་ཚོགས་ ༡༣ གི་ བླགས་སློབ་འགོག་དང་ འཛིན་སྐྱོང་གི་སློག་གཞི་འདི་ རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཞལ་ འཛུམས་ཐེངས་ ༤༣ པའི་ནང་ འབྲི་སློབ་མཛད་ཡོད།

སློག་གཞི་འདི་ འབྲི་སློབ་མཛད་དགོ་པའི་རྒྱ་མཚན་ཡང་ བཅའ་ཁྲིམས་དང་སློག་གཞི་ལག་ལེན་དང་བསྟར་སྤོང་ མཛད་པའི་སྐབས་ལུ་ རོན་ཚན་ལ་ལུ་ཅིག་ཉིང་སང་ས་སྤེ་བཟོ་དགོབ་དང་ རོན་ཚན་ལ་ལུ་ཅིག་གསར་པ་སྤེ་ ཚུད་དགོབ་འབད་ ལྷི་ལོ་ ༢༠༡༢ གི་སློག་གཞི་འདི་ རོན་ཚན་ ༡༧༢ ལྟར་ ལག་ལེན་ལས་སྤེ་ཚུ་གིས་བཀོད་ ཡོད་པ་ཞིན་དུ་ཡིན། འབྲི་སློབ་མཛད་ཡོད་པའི་རོན་ཚན་ཚུ་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྤེ་ཚུ་དང་གཅིག་ཁར་ མཐེལ་ཕྱིན་ སྤེ་གོས་བསྟར་ཐོག་ལས་མཛད་དེ་ཡོད།

རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་འགྲུར་བ་དང་ མི་སྲོབ་ཡར་སེང་ དེ་ལས་དཔལ་འབྱོར་གོང་འཕེལ་ལས་ཀྱིན་ བླགས་སློབ་འགོག་ དང་ འཛིན་སྐྱོང་འདི་ གདོང་ལེན་ཅན་གྱི་གནད་ལུ་འགྲུར་ཉེ་ཡོད་པ་ལས་ སློག་གཞི་འདི་འབྲི་སློབ་མཛད་འདི་ རོན་ཚན་ཚུ་རོན་སླིན་ཅན་སྤེ་ལག་ལེན་འཐབ་ཞིན་མ་ལས་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་བླགས་སློབ་འགོག་དང་འཛིན་སྐྱོང་ ལུ་བརྩོན་ཉེ་ མཐའ་འཁོར་དང་ འགོ་བཟའི་འཕྲོད་བསྟེན་སྐྱོབ་སྐྱོང་འབད་འདི་ རྒྱལ་ཡོངས་དགའ་སྤྱོད་དཔལ་ འཛུམས་ཀྱི་དམིགས་དོན་འགྲུབ་ནི་ལུ་གཙོ་བོ་སློབ་ཚུ་གས།

དཔལ་ལྷན་འབྲུག་གཞུང་།

Royal Government of Bhutan

PRIME MINISTER

འཕྲིན་ལྷན་མཛད་ཡོད་པའི་དོན་ཚན་ཚུ་ ལག་ལེན་འབྲུག་མི་གི་འབྲེལ་ཡོད་ལས་ལྗེ་དང་ མི་མང་ལུ་ བན་དོན་
ཟུམ་གཉིས་ཀྱི་རིང་ལུ་སྲེལ་ཞིན་མ་ལས་ སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༦ སྤྱི་ཟླ་ ༡༡ པའི་ སྤྱི་ཚེས་ ༤ ལས་འགོ་བརྩུགས་ཏེ་
ལག་ལེན་དང་ བསྟར་སྤོད་མཛད་དགོ། ཞེས་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༦ སྤྱི་ཟླ་ ༩ པའི་སྤྱི་ཚེས་ ༧ ལུ།

(ཚཱི་རིང་ལྷོ་བས་ཀྱུས)

ལྷོ་ཞེ་ན།

རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཁྲི་འཛིན།

TABLE OF CONTENT

TITLE	PAGE
1. Title, Commencement and Extent	1
2. In the Regulation, Section 3.2 is amended	1
3. In the Regulation, after Section 3.4, new section inserted	1-2
4. In the Regulation, after Section 8, a new section is inserted	2
5. In the Regulation, Section 10 is amended	2
6. In the Regulation, after Section 11.3., a new section is inserted	2
7. In the Regulation, Section 19.3 is amended	2
8. In the Regulation, section 20 is amended	2-3
9. In the Regulation, after Section 21, a new section is inserted	3
10. In the Regulation, Section 30 is amended	3
11. In the Regulation, Section 31 is amended	3
12. In the Regulation, Section 33 is amended	4
13. In the Regulation, Section 34 is amended	4
14. In the Regulation, Section 35 is repealed	4
15. In the Regulation, Section 37 is amended	4
16. In the Regulation, Section 40 is amended	4
17. In the Regulation, after Section 41, a new section is inserted	5
18. In the Regulation, Section 45, is amended	5
19. In the Regulation, Section 46 is amended	5
20. In the Regulation, Section 47.4 is amended	5
21. In the Regulation, Section 52 is amended	6

ཕུགས་སྒྲིགས་སྡོན་འགོག་དང་འཛིན་སྐྱོང་གི་ (འཕྲི་སྡོན་) སྒྲིག་གཞི་ ༢༠༡༤ ཅན་མ།

དཀར་ཆག

ཤོག་གྲངས།

༡.	མཚན་གནས་དང་ འགོ་འཇུགས་ལྷ་ཚོས་ ལུབ་ཚད།	༡
༢.	དོན་ཚན་ ༣.༡ པ་འཕྲི་སྡོན།	༡
༣.	དོན་ཚན་ ༣.༤ པའི་བྱུང་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ།	༡-༢
༤.	དོན་ཚན་ ༤ པའི་བྱུང་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ།	༢
༥.	དོན་ཚན་ ༡༠ པ་འཕྲི་སྡོན།	༢
༦.	དོན་ཚན་ ༡༡.༣ གི་བྱུང་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ།	༢
༧.	དོན་ཚན་ ༡༤.༣ པ་འཕྲི་སྡོན།	༢
༨.	དོན་ཚན་ ༢༠ པ་འཕྲི་སྡོན།	༢-༣
༩.	དོན་ཚན་ ༢༡ གི་བྱུང་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ།	༣
༡༠.	དོན་ཚན་ ༣༠ པ་འཕྲི་སྡོན།	༣
༡༡.	དོན་ཚན་ ༣༡ པ་འཕྲི་སྡོན།	༣
༡༢.	དོན་ཚན་ ༣༣ པ་འཕྲི་སྡོན།	༤
༡༣.	དོན་ཚན་ ༣༤ པ་འཕྲི་སྡོན།	༤
༡༤.	དོན་ཚན་ ༣༥ པ་ཆམེད།	༤
༡༥.	དོན་ཚན་ ༣༧ པ་འཕྲི་སྡོན།	༤
༡༦.	དོན་ཚན་ ༤༠ པ་འཕྲི་སྡོན།	༤
༡༧.	དོན་ཚན་ ༤༡ གི་བྱུང་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ།	༥
༡༨.	དོན་ཚན་ ༤༥ པ་འཕྲི་སྡོན།	༥
༡༩.	དོན་ཚན་ ༤༦ པ་འཕྲི་སྡོན།	༥
༢༠.	དོན་ཚན་ ༤༧.༤ པ་འཕྲི་སྡོན།	༥
༢༡.	དོན་ཚན་ ༥༢ པ་འཕྲི་སྡོན།	༦

22. In the Regulation, Section 55 is amended	6
23. In the Regulation, Section 65.2 is amended	6
24. In the Regulation, Section 65.4 is amended	6
25. In the Regulation, after Section 66, a new section is inserted	6-8
26. In the Regulation, Sections 72 and 73 are amended	8
27. In the Regulation, after Section 76, new sections are inserted	8
28. In the Regulation, Section 77 is amended as:	8-9
29. In the Regulation, after Section 78.1, a new section is inserted	9
30. In the Regulation, after Section 78.5, a new section is inserted	9
31. In the Regulation, Section 80 is amended	9
32. In the Regulation, section 81.2 is amended	9
33. In the Regulation, Sections 82.1 and 82.3 are amended	9
34. In the Regulation, Section 86.1 is amended	10
35. In the Regulation, Section 90.1 is amended	10
36. In the Regulation, Section 109 is amended	10
37. In the Regulation, Section 114 is amended	10
38. In the Regulation, Section 116.4 is amended	10
39. In the Regulation, Section 119 is amended	10-11
40. In the Regulation, Section 120 is amended	11
41. In the Regulation, after Section 120, a new section is inserted	11
42. In the Regulation, after Section 131.4, a new section is inserted	11
43. In the Regulation, Section 132.2 is amended	11
44. In the Regulation, Section 133 is amended	11
45. In the Regulation, after Section 134.3, a new section is inserted	12
46. In the Regulation, Section 139 is amended	12

22.	དོན་ཚན་44 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	6
23.	དོན་ཚན་44.3 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	6
24.	དོན་ཚན་44.4 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	6
25.	དོན་ཚན་46 གི་བྱུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་བ།	6-7
26.	དོན་ཚན་22 བ་དང་23 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	7
27.	དོན་ཚན་26 གི་བྱུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་བ།	7
28.	དོན་ཚན་27 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	7-8
29.	དོན་ཚན་27.1 གི་བྱུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་བ།	8
30.	དོན་ཚན་27.4 གི་བྱུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་བ།	8
31.	དོན་ཚན་28 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	8
32.	དོན་ཚན་27.3 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	8
33.	དོན་ཚན་22.1 བ་དང་ 22.3 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	8
34.	དོན་ཚན་26.1 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	10
35.	དོན་ཚན་20.1 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	10
36.	དོན་ཚན་108 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	10
37.	དོན་ཚན་112 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	10
38.	དོན་ཚན་116.4 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	10
39.	དོན་ཚན་118 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	10-11
40.	དོན་ཚན་120 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	11
41.	དོན་ཚན་120 གི་བྱུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་བ།	11
42.	དོན་ཚན་131.4 གི་བྱུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་བ།	11
43.	དོན་ཚན་132.3 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	11
44.	དོན་ཚན་133 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	11
45.	དོན་ཚན་134.3 གི་བྱུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་བ།	12
46.	དོན་ཚན་138 བ་འཕྲི་སྒྲོན།	12

47. In the Regulation, Section 143.5 is amended	12
48. In the Regulation, Section 147.1 is amended	12
49. In the Regulation, after Section 150.18, new sections are inserted	12-13
50. In the Regulation, after Section 164, new sections are inserted	13-14
51. In the Regulation, before Section 169, a new section is inserted	14
52. In the Regulation, after Section 175(32), a new section is inserted	14
53. In the Regulation, Section 175 (39) is amended	14
54. In the Regulation, after Section 175(49), a new section is inserted	14
55. In the Regulation, after Section 175(73), a new section is inserted	15
56. In the Regulation, new list of offences and fines are inserted	15

༤༧.	དོན་ཚན་༡༤༩.༥ པ་འཕྲི་སྟོན།	༡༩
༤༨.	དོན་ཚན་༡༤༧.༡ པ་འཕྲི་སྟོན།	༡༩
༤༩.	དོན་ཚན་༡༥༠.༡༤ གི་ཤུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ།	༡༩-༡༩
༥༠.	དོན་ཚན་༡༤༤ གི་ཤུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ།	༡༩-༡༤
༥༡.	དོན་ཚན་༡༤༩ གི་ཉེ་མ་ དོན་ཚན་གསར་པ།	༡༤
༥༢.	དོན་ཚན་༡༧༥(༩༩) གྱི་ཤུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ།	༡༤
༥༣.	དོན་ཚན་༡༧༥ (༩༩) པ་འཕྲི་སྟོན།	༡༤
༥༤.	དོན་ཚན་༡༧༥(༤༩) གི་ཤུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ།	༡༤
༥༥.	དོན་ཚན་༡༧༥(༧༩) གྱི་ཤུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ།	༡༥
༥༦.	གཞོན་འགོལ་དང་ ཉེས་ཆད་གྱི་ཐོ་གསར་པ།	༡༥

Waste Prevention and Management (Amendment) Regulation, 2016

This Regulation amends the following sections of the Waste Prevention and Management Regulation, 2012.

The National Environment Commission hereby endorse the Waste Prevention and Management (Amendment) 2016, on 6/8/2016 in its 43rd meeting as follows:

Title, Commencement and Extent

1. This Regulation shall:

- a) Be called the Waste Prevention and Management (Amendment) Regulation, 2016.
- b) Come into effect on 8th November 2016
- c) Extend to whole of Bhutan.

2. In the Waste Prevention and Management Regulation, 2012, hereinafter referred to as Regulation, Section 3.2 is amended as:

“Identify roles and areas of implementation of the Implementing and collaborating Agencies for the purpose of establishing a sound waste management system including monitoring procedures at every organization level, through efficient collection, segregation, treatment, storage, transportation, reduction, reuse, recycling and safe disposal of solid, liquid and gaseous wastes”.

3. In the Regulation, after Section 3.4, new sections are inserted, namely:

“Section 3.5 establish a strategy and procedure to achieve zero waste; and

ཕུགས་སྒྲིགས་སྡོན་འགོག་དང་འཛིན་སྐྱོང་གི་ (འཕྲི་སྡོན་) སྒྲིག་གཞི་ ༢༠༡༤ ཚན་མ།

སྒྲིག་གཞི་འདི་གིས་ ཕུགས་སྒྲིགས་སྡོན་འགོག་དང་འཛིན་སྐྱོང་གི་སྒྲིག་གཞི་ ༢༠༡༢ ཚན་མའི་གཤམ་གསལ་དོན་མཚན་ཚུ་ འཕྲི་སྡོན་འབད་མ་ཨིན།

རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ ཕུགས་སྒྲིགས་སྡོན་འགོག་དང་འཛིན་སྐྱོང་གི་(འཕྲི་སྡོན་)སྒྲིག་གཞི་ ༢༠༡༤ ཚན་མ་འདི་ སྤྱི་ཚེས་ ༠༤/༠༢/༢༠༡༤ ལུ་ འདི་གི་ཞལ་འཛོམས་ཐེངས་ ༤༩ པའི་ནང་གཤམ་གསལ་ལྟར་ཆ་འཛོག་མཛད་གྲུབ།

མཚན་གནས་དང་ འགོ་འཛུགས་རྒྱ་ཚེས་ ལུ་བཅུ་དེ།

༡. སྒྲིག་གཞི་འདི།

- ༡) ཕུགས་སྒྲིགས་སྡོན་འགོག་དང་འཛིན་སྐྱོང་གི་(འཕྲི་སྡོན་)སྒྲིག་གཞི་ ༢༠༡༤ ཚན་མ་ཟེར་བཅོད་དགོ།
- ༢) སྤྱི་ཚེས་ ༢/༡༡/༢༠༡༤ ལས་འགོ་བཙུགས་ཏེ་བསྐྱར་སྤོང་འབད་དགོ།
- ༣) འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ས་གནས་ཡོངས་ལུ་ལུ་བཅུ་དགོ།

༢. ཕུགས་སྒྲིགས་སྡོན་འགོག་དང་འཛིན་སྐྱོང་གི་སྒྲིག་གཞི་ ༢༠༡༢ ཚན་མ་ འདི་ནང་འོག་ལས་མར་ སྒྲིག་གཞི་ཟེར་བཀོད་དེ་ཡོད་མི་དེ་ནང་ རོན་ཚན་ ༣.༢ པ་དེ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྡོན་འབད་ཡི།

“ལས་སྡེ་གི་གནས་ཡིམ་ཡེ་ཡེ་བཞིན་དུ་ནང་ ཕུགས་སྒྲིགས་རག་པ་དང་ རྒྱུ་རྐྱེས་ རྒྱུ་རྐྱེས་ཀྱི་རིགས་ཚུ་ འཛིན་ཚད་ཅན་གྱི་བསྐྱེད་ལེན་དང་ ཕྱི་བསེལ་ ལེགས་བཅོས་ གསོ་ག་འཛོག་ རྒྱལ་འབྲེན་ མར་ཕབ་སྐྱར་སྤོང་ བསྐྱར་བཟོ་ ཉེན་སྲུང་དང་ལྷན་སྐྱོང་སྡེ་བཀོད་ཀྱི་ཚུ་གི་ཐོག་ལས་ ལྷ་རྟོག་གི་བྱ་སྐོ་ལམ་ཚུ་བཙུགས་ཏེ་ ཕུགས་སྒྲིགས་འཛིན་སྐྱོང་ལམ་ལུགས་ལེགས་ལྷན་ཅིག་གཞི་བཙུགས་འབད་ནི་དམིགས་དོན་ལུ་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་ལས་སྡེ་དང་ མཉམ་འབྲེལ་ལས་སྡེ་ཚུ་འི་ལག་ལེན་གྱི་འགན་འཁུར་དང་ ས་གོ་ཚུ་ ངོས་འཛིན་འབད་ནི།”

༣. སྒྲིག་གཞི་གི་རོན་ཚན་ ༣.༤ པའི་ཤུལ་ལས་ རོན་ཚན་གསར་པ་ཚུ་བཀོད་དེ་ཡོད་མི་འདི་ཡང་།

“རོན་ཚན་ ༣.༤ ཕུགས་སྒྲིགས་རྩ་མེད་ཀྱི་དམིགས་ལུ་ལྷུ་བ་ཐབས་ལུ་ ཐབས་བྱས་དང་ བྱ་སྐོ་ལམ་ ལུགས་གཞི་བཙུགས་འབད་ནི་དང་།

“Section 3.6 introduce a system of incentives for waste prevention and management on the principle that waste is an asset”.

4. In the Regulation, after Section 8, a new section is inserted, namely:

“Section 8A. The concerned local authority or the Royal Bhutan Police shall refer the matter to the relevant implementing agency”.

5. In the Regulation, Section 10 is amended as:

“Hazardous waste may be exported subject to the prior written consent of the country of import following necessary packaging and required health and safety procedures within Bhutan”.

6. In the Regulation, after Section 11.3., a new section is inserted as:

“encourage waste management entrepreneurship in prevention, collection, segregation and recycling of waste”.

7. In the Regulation, Section 19.3 is amended as:

“review and assess needs for human, financial or technical support to strengthen its implementing efficiency and propose to the relevant government agency”.

8. In the Regulation, Section 20 is amended as:

“In consultation with the Sanitary Committee, if constituted under Section 19, the Implementing Agencies may institute waste management services and propose chargeable amount of fees, within respective jurisdictions to be adopted by:

- a. Gewog Tshogde, applicable for Gewog and Chiwog level;

“དོན་ཚན་ ༣.༤ ཕྱགས་སྟིགས་དེ་རྒྱ་ལོར་ཅིག་ཡིན་པའི་གཞི་རྩ་གི་ཐོག་ལས་ ཕྱགས་སྟིགས་སྡོན་འགོག་
དང་འཛིན་སྐྱོང་གི་དོན་ལུ་ དངས་འདོད་ཡར་སེང་གི་འཇུག་གི་ལམ་ལུགས་གཞི་བཅུག་འབད་ནི།”

༤. **སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་ ༥ པའི་ལུ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ་ཅིག་བཅུགས་ཏེ་ཡོད་མི་འདི་ཡང་།**

“དོན་ཚན་ ༥.༡ འབྲེལ་ཡོད་ས་གནས་དབང་འཛིན་ ཡངན་ རྒྱལ་གཞུང་འབྲུག་གི་འགག་སྡེ་གིས་
གནད་དོན་དེ་ འབྲེལ་ཡོད་ལག་ལེན་འཐབ་མི་ལས་སྡེ་ལུ་གཏང་དགོ།”

༥. **སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་ ༡༠ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།**

“ཉེན་ལ་ཚན་གྱི་ཕྱགས་སྟིགས་ཚུ་ རང་འབྲེན་འབད་མི་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ལས་ཡིག་ཐོག་གི་སྤྲོ་གོང་གནང་བ་ལེན་
ཐོག་ལས་ འབྲུག་ནང་འཁོད་ མཁོ་གལ་ཚན་གྱི་སྤྲོ་རྒྱལ་རྒྱུ་ལེ་དང་ དགོས་མཁོ་ཚན་གྱི་འཕྲོད་བསྟེན་དང་
ཉེན་སྲུང་གི་བྱ་སྤོ་ལམ་ལུགས་ཚུ་ལག་ལེན་འཐབ་ཐོག་ལས་ ཕྱིར་ཚོང་འཐབ་ཚོག་”

༦. **སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་ ༡༡.༣ གི་ལུ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ་ཅིག་བཅུགས་ཏེ་ཡོད་མི་འདི་ཡང་།**

“ཕྱགས་སྟིགས་སྡོན་འགོག་དང་ བསྐྱེད་ལེན་ ཕྱི་བསེལ་ བསྐྱར་བཟོ་འབད་ནི་ལུ་ ཕྱགས་སྟིགས་འཛིན་
སྐྱོང་གི་ཁེ་ཕན་ལས་དོན་ལུ་སེམས་ཤུགས་བསྐྱེད་བཅུག་ནི།”

༧. **སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་ ༡༢.༣ གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།**

“འདི་གི་ལག་ལེན་གྱི་འཛིན་ཚད་རྩ་བརྟན་བཟོ་ནི་གི་དོན་ལུ་ མི་སྟོབས་ ཡངན་ དངུལ་འབྲེལ་ འཕུལ་
རིག་གི་རྒྱབ་སྐྱོར་དགོས་མཁོ་ཚུ་བསྐྱར་ཞིབ་དང་དབྱེ་ཞིབ་འབད་ཞིན་མ་ལས་ འབྲེལ་ཡོད་གཞུང་གི་ལས་
སྡེ་ལུ་གོས་འཆར་བཀོད་ནི།”

༨. **སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་ ༢༠ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།**

“དོན་ཚན་ ༡༢ པའི་འོག་ལུ་སྐྱིག་བཀོད་འབད་དེ་ཡོད་པ་ཅིན་ གཙང་སྤྱི་ཚོགས་རྒྱུང་དང་གཅིག་ཁར་
གོས་བསྐྱེད་གྱི་ཐོག་ལས་ ལག་ལེན་ལས་སྡེ་ཚུ་གིས་ གཤམ་གསལ་གྱིས་ཚ་འཛིག་འབད་ནི་ཡིན་པའི་
རང་སེའི་བྱུང་དབང་ནང་འཁོད་ལུ་ ཕྱགས་སྟིགས་འཛིན་སྐྱོང་ཞབས་ཏོག་བཅུགས་ཏེ་ བཀའ་འོས་པའི་
དངུལ་བསྐྱོམས་ཀྱི་སྐྱེ་འབྲས་ཚུ་གོས་འཆར་བཀོད་ཚོག་

ཀ། མེད་འོག་དང་ སྤྱི་འོག་གི་གནས་རིམ་ནང་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་གི་དོན་ལུ་ མེད་འོག་ཚོགས་
སྡེ་དང་།

- b. Thromde Tshogde, applicable for Dzongkhag Thromde;
- c. Dzongkhag Tshogdu/Gewog Tshogde for Yenlag Thromde, as appropriate;

The NEC shall adopt waste management services fee proposed by implementing agencies not included under the purview of section 20”.

9. In the Regulation, after Section 21, a new section is inserted as:

“Section 21A. The NEC may coordinate with the Ministry of Finance and relevant agencies to explore appropriate financial mechanisms to reduce waste at source and promote segregation, reuse and recycle waste”.

10. In the Regulation, Section 30 is amended as:

“The Heads of Gewog, Chiwog, Yenlag Thromde and institutions shall submit their annual compliance and monitoring status report to concerned Dzongdags before December 5th of each calendar year”.

11. In the Regulation, Section 31 is amended as:

“Every Outreach Clinic, Basic Health Unit and hospitals shall submit their annual compliance and monitoring status reports to the District Health Supervisory Officer who, in turn, shall send the compiled annual compliance and monitoring status report to the Ministry of Health with a copy to National Environment Commission Secretariat before December 5th of each calendar year”.

ལ་ རྫོང་ལག་ཁྲོམ་སྡེ་ནང་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་གི་དོན་ལུ་ ཁྲོམ་སྡེ་ཚོགས་སྡེ།

ག་ འོས་འཚམས་དང་བསྐྱེད་ཏེ་ ཡན་ལག་ཁྲོམ་སྡེ་གི་དོན་ལུ་ རྫོང་ལག་ཚོགས་འདུ་ཚེད་འོག་
ཚོགས་སྡེ།

དོན་ཚན་༢༠ པའི་ཁྱབ་འོག་ལུ་མ་ཚུད་མི་ ལག་ལེན་ལས་སྡེ་ཚུ་གིས་གོས་འཆར་བཀོད་མི་ ཕྱགས་
སྒྲིགས་འཛིན་སྐྱོང་ལེབས་ཏེ་ག་གི་སྐྱེ་འབྱས་ཚུ་ རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ཆ་འཛོག་འབད་
དགོ”

༧. རྒྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༢༡ གི་ཕྱུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ་ཅིག་བཟུགས་ཏེ་ཡོད་མི་འདི་ཡང་།

“དོན་ཚན་༢༡ ཀ་ རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ ཕྱགས་སྒྲིགས་འཐོན་ས་ལས་མར་ཕབ་
འབད་ནི་དང་ ཕྱི་བཟེལ་ སྐྱར་སྐྱོད་ བསྐྱར་བཟོ་ཡར་བྱུག་གཏང་ནི་གི་དོན་ལུ་ འོས་འཚམས་ལྷན་པའི་
དངུལ་འབྲེལ་གྱི་ཐབས་ལམ་ཚུ་འཚོལ་ཐབས་ལུ་ དངུལ་རྩིས་ལྷན་ཁག་དང་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྡེ་ཚུ་དང་
གཅིག་ཁར་མཉམ་འབྲེལ་འབད་ཚོག”

༡༠. རྒྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༣༠ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྤོན་འབད་ཡི།

“ཚེད་འོག་དང་ སྤྱི་འོག་ ཡན་ལག་ཁྲོམ་སྡེ་ གཟུག་སྡེ་ཚུ་གིས་ རང་སའི་ལོ་བསྟར་གནས་འཁྲིལ་དང་
ལྷ་རྟོག་གནས་ཚད་ཀྱི་སྟེན་ལུ་ འབྲེལ་ཡོད་རྫོང་བདག་ཚུ་ལུ་ ལོ་བསྟར་བཞིན་དུ་ དབྱིན་ཟླ་༡༢ པའི་
ཚེས་༥ ལུ་ཕུལ་དགོ”

༡༡. རྒྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༣༡ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྤོན་འབད་ཡི།

“ཡན་ལག་སྐྱེན་ཁང་དང་ གཞི་རྟེན་གསོ་བའི་སྐྱེན་ཁང་ སྐྱེན་ཁང་ག་ར་གིས་ རང་སའི་ལོ་བསྟར་
འགནས་བསྐྱེད་དང་ ལྷ་རྟོག་གནས་ཚད་སྟེན་ལུ་ རྫོང་ལག་གསོ་བའི་ལྷ་རྟོག་འགོ་དཔོན་ལུ་སྐྱོད་དགོཔ་
དང་ དེ་གིས་ལོ་བསྟར་གནས་འཁྲིལ་དང་ལྷ་རྟོག་གི་སྟེན་ལུ་ཕྱོགས་བསྐྱིགས་འབད་མི་དེ་ ལོ་བསྟར་དབྱིན་
ཟླ་༡༢ པའི་ཚེས་༥ གི་ཉེ་མ་ གསོ་བའི་སྐྱེན་ཁག་ལུ་གཏང་དགོཔ་དང་ འབྲེལ་ཚུགས་ལུ་ཡོངས་མཐའ་
འཁོར་ལྷན་ཚོགས་ལུ་གཏང་དགོ”

12. In the Regulation, Section 33 is amended as:

“The Dzongkhag Thromde shall send an annual compliance and monitoring status report to the National Environment Commission Secretariat with a copy to the Ministry of Works and Human Settlement”.

13. In the Regulation, Section 34 is amended as:

“In case of protected areas and Government reserve forest, the Park Manager and concerned Divisional Forestry Officer shall send the annual compliance and monitoring status report to the Dzongdag with a copy to National Environment Commission Secretariat and the Ministry of Agriculture and Forests”.

14. In the Regulation, Section 35 is repealed.

15. In the Regulation, Section 37 is amended as:

“The reports under Sections 31, 32, 33 and 34 reach to the respective addressees on or before the 15th January of the following year”.

16. In the Regulation, Section 40 is amended as:

“In addition to the detail information on waste prevention and management initiatives, incidence of non-compliance and accidents, the annual compliance and monitoring report shall specify in full the information on progress, failure and difficulties faced by an implementing and monitoring authority in discharging its functions under this Regulation. The report shall also specify technical, financial or manpower shortage or difficulties faced and include suggestions to overcome such difficulties to achieve better compliance”.

༡༢. སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་ ༣༣ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།
“རྫོང་ཁག་ཁོམ་སྡེ་གིས་ ལོ་བསྟར་གནས་འཁྲིལ་དང་ ལྷ་རྟོག་གི་གནས་ཚད་སྟོན་ལུ་རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་
འཁོར་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་གཏང་དགོཔ་དང་ འབྲ་ཅིག་ཞབས་རྟོག་ལྷན་ཁག་ལུ་གཏང་དགོ”

༡༣. སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་ ༣༤ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།
“ཉེན་སྐྱོབ་ས་ཁོངས་དང་ གཞུང་གི་བདག་སྲུང་ནགས་ཚལ་ཨིན་པ་ཅིན་ གླིང་ག་འཛིན་སྐྱོང་པ་དང་
འབྲེལ་ཡོད་ནགས་ཚལ་གླིང་འཛིན་འགོ་དཔོན་གྱིས་ ལོ་བསྟར་གནས་འཁྲིལ་དང་ལྷ་རྟོག་གནས་ཚད་སྟོན་
ལུ་ རྫོང་བདག་ལུ་གཏང་དགོཔ་དང་ འབྲ་ཅིག་ རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་དང་
སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་ལུ་གཏང་དགོ”

༡༤. སྐྱིག་གཞི་འདི་གི་དོན་ཚན་ ༣༥ པ་ཆ་མེད་བཏང་ཡི།

༡༥. སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་ ༣༦ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།
“དོན་ཚན་ ༣༡ པ་དང་ ༣༢ པ་ ༣༣ པ་ ༣༤ པ་ བའི་འོག་གི་སྟན་ལུ་ཚུ་ རྒྱལ་མའི་ལོ་གི་དབྱིན་ཟླ་༡
པའི་ཚེས་༡༥ གི་ཉེ་མ་རང་སོའི་ཁ་བྱང་ཐོག་ལུ་བསྐྱུལ་དགོ”

༡༦. སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་ ༤༠ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།
“ལོ་བསྟར་གནས་འཁྲིལ་དང་ ལྷ་རྟོག་སྟན་ལུ་ནང་ ཕྱགས་སྟིགས་སྟོན་འགོག་དང་འཛིན་སྐྱོང་གི་ཐབས་
ལམ་དང་ ཁྲིམས་ལུགས་ལུ་མ་གནས་མི་དང་བྱུག་རྒྱུན་གྱི་འབྲུང་རིམ་ཚུ་གི་ཁ་སྐོང་ལུ་ ལག་ལེན་དང་ལྷ་
རྟོག་འབད་མི་དབང་འཛིན་གྱིས་ སྐྱིག་གཞི་འདི་འོག་ལུ་རང་གི་བྱ་སྐོར་ཚུ་འཐབ་པའི་སྐབས་ལུ་འཐོན་མི་
བྱ་རིམ་དང་ འབྲུས་ཤོར་ དཀའ་ངལ་ཚུ་གི་སྐོར་ལས་ བན་དོན་ཡོངས་རྫོགས་གསལ་བཀོད་འབད་དགོ།
སྟན་ལུ་ནང་ འབྲུལ་རིག་དང་ དངུལ་འབྲེལ་ མི་སྟོབས་མ་ལང་མི་དང་ དཀའ་ངལ་བྱུང་མི་ཚུ་གི་སྐོར་
ལས་ཡང་གསལ་བཀོད་འབད་དགོཔ་དང་ གནས་འཁྲིལ་ལེགས་ཤོམ་འོང་ཐབས་ལུ་ དེ་བརྒྱུ་མའི་
དཀའ་ངལ་ཚུ་སེལ་ནི་གི་གྲོས་འཆར་ཚུ་ཡང་བཅུགས་དགོ”

17. In the Regulation, after Section 41, a new section is inserted as:

Section 41A. The NEC shall review these reports and may provide recommendations to relevant agency including the Ministry of Finance to enhance implementation of this regulation”.

18. In the Regulation, Section 45, is amended as:

“This Chapter deals with the Medical Waste Management. The Ministry of Health, the Ministry of Education and the Ministry of Agriculture and Forests shall monitor the Implementing Agencies. All medical facilities, including private diagnostic and services centres, Bhutan Narcotic Control Agency and the Drug Regulatory Authority shall implement the provisions under this chapter”.

19. In the Regulation, Section 46 is amended as:

“The Administrative Head of a medical facility, private medical/diagnostic centers, armed forces hospitals, Drug Regulatory Authority, Bhutan Narcotics Control Authority shall implement this Regulation and report accordingly”.

20. In the Regulation, Section 47.4 is amended as:

“**Sharps-** Objects or devices having sharp points or protuberances or cutting edges, capable of cutting or piercing the skin including needles, syringes, scalpels, blades, broken vials, ampoules and other glass articles, or any other items used or unused that may cause an injury”.

༡༧. སྤྲིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༧༡ གི་སྤྲུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསལ་པ་ཅིག་བརྩམས་ཏེ་ཡོད་མི་འདི་ཡང་།
དོན་ཚན་༧༡ ཀ་ རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ སྤྲན་ལུ་འདི་ཚུ་བསྐྱར་ཞིབ་འབད་དེ་
སྤྲིག་གཞི་འདི་ལུ་ལེན་ཡང་དག་གཏང་ནི་གི་དོན་ལུ་ དངུལ་ཚུམ་ལྷན་ཁག་བཅུས་ཏེ་ འབྲེལ་ཡོད་
ལས་སྡེ་ཚུ་ལུ་གོས་འདེབས་ཚུ་བྱིན་དགོ”

༡༨. སྤྲིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༧༤ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྤོན་འབད་ཡི།
“ལེའུ་འདི་ནང་ སྤྲན་རིགས་ཀྱི་ཕྱགས་སྤྲིགས་འཛིན་སྐྱོང་སྐོར་ལས་བཀོད་དེ་ཡོད་པ་ཨིན་ གསོ་བ་ལྷན་
ཁག་དང་ ཤེས་རིག་ལྷན་ཁག་ སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་གིས་ ལག་ལེན་ལས་སྡེ་ཚུ་ལྷ་རྟོག་
འབད་དགོ་ སྐར་གྱི་ནད་དོས་བབུང་དང་ཞབས་རྟོག་ལྷེ་བ་ཚུ་བཅུས་ཏེ་ སྤྲན་བཅོས་ཀྱི་མཐུན་ཁྱེན་གར་
དང་ འབྲུག་སྤྱོད་ཚུ་དམ་འཛིན་ལས་སྡེ་དང་ སྤྲན་རིགས་རྒྱུན་བཀོད་དབང་འཛིན་གྱིས་ ལེའུ་འདི་འོག་
གི་དགོངས་དོན་ཚུ་ལག་ལེན་འབབ་དགོ”

༡༩. སྤྲིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༧༥ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྤོན་འབད་ཡི།
“སྤྲན་གྱི་མཐུན་ཁྱེན་དང་ སྐར་གྱི་སྤྲན་བཅོས་/ནད་དོས་བབུང་ལྷེ་བ་ དམག་སྡེ་ལྷན་ཁང་ སྤྲན་རིགས་
རྒྱུན་བཀོད་དབང་འཛིན་ འབྲུག་སྤྱོད་ཚུ་བཀག་དམ་དབང་འཛིན་ཚུ་གིས་ སྤྲིག་གཞི་འདི་དང་སྤྲན་ལུ་
ཚུལ་མཐུན་ལག་ལེན་འབབ་དགོ”

༢༠. སྤྲིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༧༧.༤ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྤོན་འབད་ཡི།
“རྫོས་ཅན་ - ལབ་དང་ སྤྲན་ལབ་ གཤམ་གྱི་ སྤྲི་གི་ འདམ་སྤྲིས་དང་ སྤྲན་འདམ་ ཤེལ་ཆས་
གཞན་ཆག་ཆགས་ཚུ་བཅུས་ཏེ་ ལུས་བརྟོགས་ནི་ ཡངན་ གསོ་བ་ཚུགས་མི་ སྤྲི་རྟོག་རྫོ་ལིག་ལི་ཡོད་མི་
ཡངན་ འབྲུ་འབྲུར་ཡོད་མི་ ལུར་རྫོ་ཡོད་མི་དོས་པོ་ ཡངན་ འབྲུལ་ཆས་ཚུ་ ཡངན་ གཟུགས་ལུ་
མ་སྐྱོན་རྒྱབ་ནི་གི་ཉེན་ཁ་ཡོད་མི་ ལག་ལེན་འབབ་མི་ ཡངན་ ལག་ལེན་མ་འབབ་མི་ཅ་ཆས་གཞན་གང་
རུང་།”

21. In the Regulation, Section 52 is amended as:

“Contaminated gauze, cotton and other infectious materials shall be incinerated or autoclaved, shredded or rendered non-infectious through chemical disinfections and disposed along with general wastes”

22. In the Regulation, Section 55 is amended as:

“The storage, transportation, usage and disposal of hazardous chemical wastes shall be in strict compliance with the national guidelines developed and issued by the Ministry of Health, Ministry of Education, and Ministry of Agriculture and Forests, in consultation with National Environment Commission”.

23. In the Regulation, Section 65.2 is amended as:

“ensure the availability of funds to develop appropriate and adequate infrastructure and facilities, capacity in medical facility to institute effective and efficient collection, treatment, segregation and disposal system of medical wastes, in particular the hazardous wastes”.

24. In the Regulation, Section 65.4 is amended as:

“provide guidelines on prevention and management of medical wastes starting from Outreach Clinics, Basic Health Units and hospitals in the districts including military and private medical facilities”.

25. In the Regulation, after Section 66, a new section is inserted, namely:

“66 A. The Department of Livestock, Ministry of Agriculture and Forests shall be responsible to:

- a) Monitor for effective management of veterinary wastes;

- b) Ensure the availability of funds to develop appropriate and adequate infrastructure and facilities, capacity in veterinary health institutions to institute effective and efficient collection, treatment, segregation and disposal system of veterinary wastes, in particular the hazardous wastes;
- c) Provide management training to veterinary health workers and veterinary medical handlers including collection, transport processing and disposal of veterinary wastes;
- d) Provide guidelines on prevention and management of veterinary medical wastes starting from veterinary hospitals, livestock centres, laboratory, research centres, and livestock stores in the districts;
- e) Ensure effective treatment of infectious and hazardous veterinary medical wastes before disposing off along with other municipal wastes and, where treatment is not feasible, provide an alternative method that has minimal adverse impact on the human, animal health and environment;
- f) Develop national capacity and mechanism for treatment and proper disposal of the pharmaceutical and radioactive wastes;
- g) Ensure appropriate, adequate and regular supply of personal protective equipment to the personal handling hazardous and infectious wastes;
- h) Develop procurement procedures and mechanisms with suppliers to manage wastes stemming from their supplies such as chemical and radioactive materials which in the country have no capacity to manage;

- ལ) སློབ་མཁན་ལང་གི་ཕྱགས་སྒྲིགས་དང་ དམིགས་བསལ་དུ་ཉེ་ལ་ཅན་གྱི་ཕྱགས་སྒྲིགས་ཚུ་ འོ་སྒྲིན་དང་འཛོན་ཚད་ཅན་གྱི་བསྐྱེད་ལེན་དང་ ལེགས་བཅོས་ ཕྱི་བསེལ་ བཀོ་ལོ་ཐབས་ལམ་ཚུ་ བཅུགས་ནི་གི་དོན་ལུ་ སློབ་མཁན་གྱི་སྒྲིགས་ལང་ཚུ་ནང་ འོས་འཚམས་ཅན་དང་ ཚུལ་མཐུན་གྱི་གཞི་ རྟེན་མཁོ་ཆས་དང་ མཐུན་ཚུན་ཚུ་བཟོ་ལོ་ཐབས་ལུ་ མ་དངུལ་ཐོབ་ཚུགས་པ་དེས་བརྟན་བཟོ་ནི།
- ཤ) སློབ་མཁན་ལང་གི་ལས་བྱེད་པ་ཚུ་དང་ སློབ་མཁན་གྱི་སྒྲིགས་ལེགས་ལེན་འཐབ་མི་ཚུ་ལུ་ སློབ་མཁན་ལང་གི་ཕྱགས་སྒྲིགས་ཚུ་བསྐྱེད་ལེན་དང་ རྐྱེལ་འབྲེན་ ལེགས་བཅོས་ བཀོ་ལོ་ཐབས་ལུ་ འཛོན་སྐྱོང་གི་སྐྱོང་བརྟན་བྱིན་ནི།
- ད) སློབ་མཁན་ལང་ཕྱགས་སྒྲིགས་ཚུ་ སློབ་མཁན་ལང་ལས་འགོ་བཅུགས་ཏེ་ སློབ་མཁན་གྱི་བཟོ་བ་དང་ བརྟན་དཔུང་ལང་ ཞིབ་འཚོལ་ལྟེ་བ་ རྫོང་ལག་ཚུ་ནང་གི་སློབ་མཁན་ལང་ཚུ་ནང་ སློབ་མཁན་གྱི་ སྒྲིགས་ལེགས་ཕྱགས་སྒྲིགས་སྒྲོན་འགོག་དང་ འཛོན་སྐྱོང་གི་ལམ་སྟོན་བྱིན་ནི།
- ཅ) འབྲུ་ནད་ཅན་དང་ ཉེ་ལ་ཅན་གྱི་སློབ་མཁན་ལང་ཕྱགས་སྒྲིགས་ཚུ་ ལོ་མ་གྱི་ཕྱགས་སྒྲིགས་ གཞན་ཚུ་དང་གཅིག་ལའང་མ་བཀོ་བའི་ཏེ་མ་དོན་སྒྲིན་ཅན་གྱི་ལེགས་བཅོས་འབད་ནི་དང་ ལེགས་ བཅོས་འབད་ནི་གི་འོས་འབབ་མེད་ས་ལུ་ མི་ སེམས་ཅན་གྱི་འཕྲོད་བསྟེན་ མཐའ་འཁོར་ལུ་ བྱུས་ཉེས་གྱི་གཞོན་པ་གང་རུང་ལས་མེད་མི་གང་མ་ལ་ཅན་གྱི་ཐབས་ལུ་ཚུ་བྱིན་ཡོད་པ་དེས་བརྟན་ བཟོ་ནི།
- ཆ) རྫོང་སྒྲིན་དང་ སློག་འོད་གྱི་ཕྱགས་སྒྲིགས་ཚུ་ལེགས་བཅོས་དང་ ཚུལ་མཐུན་བཀོ་ལོ་ཐབས་ལུ་ རྐྱེལ་ཡོངས་འཛོན་ཚད་གོང་འཕེལ་དང་ཐབས་ལམ་བརྟན་ནི།
- ཇ) ཉེ་ལ་ཅན་དང་ འབྲུ་ནད་ཅན་གྱི་ཕྱགས་སྒྲིགས་ཚུ་འཆང་སྐྱོད་འབད་མི་ མི་དོ་ཚུ་ལུ་ རང་སོའི་ རྐྱེལ་སྐྱོབ་གྱི་མཁོ་ཆས་ཚུ་ འོས་འཚམས་ཅན་དང་ ལང་མ་སྐྱེ་ རུས་རིམ་ཐོག་ལུ་བྱིན་ཡོད་པ་དེས་ བརྟན་བཟོ་ནི།
- ཉ) རྐྱེལ་ལའང་ནང་འཛོན་སྐྱོང་འཐབ་ནི་གི་འཛོན་ཚད་མེད་པའི་ སྒྲིན་རྫོང་དང་ སློག་འོད་གྱི་ཅེ་ཆས་ལ་ སོགས་པ་ དེ་ཚུ་བཟུམ་སྐྱེལ་འབད་ས་ལས་རང་ཕྱགས་སྒྲིགས་བཀག་ཐབས་འཛོན་སྐྱོང་འབད་ནི་ གི་དོན་ལུ་ བཟུམ་སྐྱེལ་བ་ཚུ་ལུ་ མཁོ་སྐྱབ་གྱི་བྱ་སློལ་ལམ་ལུགས་དང་ ཐབས་ལམ་ཚུ་བཟོ་ནི།

- i) Develop and issue technical guidelines and standards for the management of specific veterinary medical wastes or usage of protective equipment and update as and when required; and
- j) Take any other measures to ensure compliance with the requirements of this Regulation”.

26. In the Regulation, Sections 72 and 73 are amended as:

“Section 72. Every medical facility shall maintain records related to the generation, collection, storage, treatment, disposal and/or any form of handling health care wastes in accordance with these regulations and any guidelines issued”.

“Section 73. Every medical facility shall maintain detail information on incidents of injuries especially associated with infectious wastes, actions taken and outcomes”.

27. In the Regulation, after Section 76, new sections are inserted namely:

76A. The Department or Division looking after the water and sanitation under the Ministry of Work and Human Settlement shall ensure that the responsibilities of the Thromde as set forth in Section 78 are implemented and complied effectively.

76B. The Department or Division looking after the water and sanitation under the Ministry of Work and Human Settlement shall carry out timely monitoring of activities of the Thromdes.

28. In the Regulation, Section 77 is amended as:

“Section 77. The Thromde and the concerned Dzongkhag through the municipal office shall be the Implementing Agencies of the provisions of this Chapter and all relevant authorities, including Royal Bhutan Police,

ད) དགོས་མཁོ་འཐོན་པའི་ནམ་དུས་ལུ་ དམིགས་བསལ་གྱི་སྐྱོན་རིགས་ཕྱགས་སྟེགས་འཛིན་སྐྱོང་
ཡངན་ སྐྱོབ་བྱི་མཁོ་ཆས་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་དང་དུས་མཐུན་བཟོ་ནི་གི་དོན་ལུ་ འཕྲུལ་རིག་
གི་ལམ་སྟོན་དང་གནས་ཚད་ཚུ་བཟོ་སྟེ་སྟོང་ནི།

ཐ) སྐྱིག་གཞི་དགོས་མཁོ་ཚུ་ལུ་གནས་ཡོད་པ་ངེས་བརྟན་བཟོ་ནི་གི་དོན་ལུ་ ཐབས་ལམ་གཞན་གང་
རུང་བཏོན་ནི།”

༡༤. སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༡༢ པ་དང་༡༣ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།

“དོན་ཚན་༡༢ པ་ སྐྱོན་གྱི་མཐུན་ཆེན་ག་ར་གིས་ གསོ་བའི་ཕྱགས་སྟེགས་བཟོ་འཐོན་ཚད་དང་ བསྐྱེ་
ལེན་ གསོག་འཛུགས་ ལེགས་བཅོས་ བཀོ་ནི་དང་/ཡངན་ འཆང་སྐྱོད་འབད་ཐངས་གང་རུང་དང་འབྲེལ་
བའི་ཐོ་ཚུ་ སྐྱིག་གཞི་འདི་དང་ ལམ་སྟོན་སྟོང་མི་གང་རུང་དང་འཁྲིལ་ཏེ་བཟོ་སྟེ་བཞག་དགོ།”

“དོན་ཚན་༡༣ པ་ སྐྱོན་གྱི་མཐུན་ཆེན་ག་ར་གིས་གོད་སྟོན་འབྱུང་ཐོད་དང་ དམིགས་བསལ་དུ་འབྱུ་
ནད་ཅན་གྱི་ཕྱགས་སྟེགས་གྱི་འབྲེལ་བ་ཡོད་མི་དང་ གཞོན་ལེན་འཐབ་མི་ གྲུབ་འབྲས་ཚུ་འགྲོར་ལས་
བརྟེན་ལ་གསལ་ཚུ་སྐྱོང་འཐབ་དགོ།”

༡༥. སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༡༤ གྱི་འབྲེལ་ལས་ དོན་ཚན་གསལ་པ་བཅུ་གསུམ་ཏེ་ཡོད་མི་འདི་ཚུ་ཡང།

“དོན་ཚན་ ༡༤༡ ཞབས་ཏྲོག་ལྷན་ཁག་གི་འོག་ལུ་ཡོད་མི་ ཚུད་གཅོད་སྐྱེའི་ལས་སྟེ་ཡངན་ ལས་
ཁུངས་ཀྱིས་ དོན་ཚན་༡༢ པའི་འོག་ལུ་ཡོད་མི་ ཁྲོམ་སྟེའི་འགན་གཞུང་ཚུ་དོན་སྐྱོན་ཅན་ལག་ལེན་དང་
གནས་འཁྲི་ངེས་བརྟེན་བཟོ་དགོ།”

“དོན་ཚན་ ༡༤༢ ཞབས་ཏྲོག་ལྷན་ཁག་གི་འོག་ལུ་ཡོད་མི་ ཚུད་གཅོད་སྐྱེའི་ལས་སྟེ་ཡངན་ ལས་
ཁུངས་ཀྱིས་ ཁྲོམ་སྟེའི་ལས་སྟེ་ཚུ་འབྱུང་དུས་ཐོག་ལྷན་ཏྲོག་འབད་དགོ།”

༡༦. སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༡༧ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།

“དོན་ཚན་༡༧ པ་ ཁྲོམ་སྟེ་དང་ འབྲེལ་ཡོད་ཚོང་ཁག་འདི་ ཁྲོམ་སྟེ་ཡིག་ཚང་བརྒྱུད་དེ་ ལེའུ་འདི་འི་
དགོངས་དོན་ཚུ་འི་ལག་ལེན་འཐབ་མི་ལས་སྟེ་ཨིན་མ་དང་ རྒྱལ་གཞུང་འབྲུག་གི་འགག་སྟེ་དང་ བཅག་
འབྲས་ལས་གྲུབ་པའི་འབྲས་མི་/ཚོགས་པ་ མི་སྟེ་ཚུ་བཅུས་ཏེ་ འབྲེལ་ཡོད་དབང་འཛིན་ག་ར་གིས་ ལག་

elected *Thumis/Tsogpas* and communities shall render full cooperation and necessary assistance to the implementing agencies and their officers in performing their duties under this regulation”.

29. In the Regulation, after Section 78.1, a new section is inserted as:

“Section 78.1A provide adequate and appropriate bins for storage of different waste at strategic locations and monitor periodically”.

30. In the Regulation, after Section 78.5, a new section is inserted:

“Section 78.5A introduce and collect waste management service fees and other charges in consultation with the NEC, where necessary”.

31. In the Regulation, Section 80 is amended as:

“For the purpose of an effective implementation of this regulation in the Thromdes, the Thromde shall designate Thromde Inspectors and ensure that they discharge the functions as required”.

32. In the Regulation, section 81.2 is amended as:

“levy fines as per annexes to this Regulation and/or fine and penalties approved as per section 79.6 of the Regulation”.

33. In the Regulation, Sections 82.1 and 82.3 are amended as:

“Section 82.1 ensure the cleanliness of the facilities used for storage, packaging and processing of recyclable waste”.

“Section 82.3 ensure that suspicious recyclable wastes are not purchased and report to relevant authority”.

ལེན་ལས་སྡེ་ལུ་ སྐྱིག་གཞི་འདི་འོག་ལུ་ཁོང་རའི་འགན་འཁུར་ཚུ་སྐྱབ་ནི་གི་དོན་ལུ་ མཐུན་འབྲེལ་དང་
མཁོ་གཤམ་ཅན་གྱི་ལས་རོགས་ཡོངས་རྫོགས་བྱིན་དགོ”

༢༧. སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༢༢.༡ གི་ཤུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ་ཅིག་བཙུགས་ཏེ་ཡོད་མི་འདི་ཡང་།
“དོན་ཚན་༢༢.༡ ཀ་ ཐབས་བྱས་ཅན་གྱི་ས་གནས་ཚུ་ནང་ བྱགས་སྒྲིགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་སོ་སོ་གསོག་འཛོག་
འབད་ནི་གི་དོན་ལུ་ ལངས་དང་ འོས་འཚམས་ཅན་གྱི་བྱགས་སྒྲིབ་ཚུ་བྱིན་ཏེ་ ཅུས་རིམ་ལུ་ལྷོ་རྟོག་
འབད་དགོ”

༢༨. སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༢༢.༥ གི་ཤུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ་ཅིག་བཙུགས་ཏེ་ཡོད་མི་འདི་ཡང་།
“དོན་ཚན་༢༢.༥ ཀ་ མཁོ་གཤམ་ཡོད་ས་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྷན་ཚོགས་ལུ་གོས་བསྐྱར་ཐོག་
ལས་ བྱགས་སྒྲིགས་འཛིན་སྐྱོང་ཞབས་ཏོག་གི་སྐོ་འབྲུས་དང་ སྐོ་ཡོན་གཞན་ཚུ་དོ་སྤོང་འབད་ནི་དང་
བསྐྱ་ལེན་འབད་ནི”

༢༩. སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༢༠ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།
“ཁོམ་སྡེ་ཚུ་ནང་ སྐྱིག་གཞི་འདི་དོན་སྤོང་ཅན་སྡེ་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་གི་དོན་ལུ་ ཁོམ་སྡེ་གིས་ ཁོམ་སྡེ་
ཞིབ་དཔྱད་ས་ཚུ་དོས་འཛིན་འབད་དེ་ ཁོང་གིས་བྱ་སྐྱོ་ཚུ་དགོས་མཁོ་བཀོད་མི་ལྟར་དུ་འབད་མ་ཅིན་མ་
དེས་བརྟན་བཟོ་དགོ”

༣༠. སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༢༡.༣ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།
“སྐྱིག་གཞི་འདི་ལུ་བྱུར་སྐྱགས་ཡོད་མི་ལྟར་དུ་ཉེས་ཆད་བཀའ་འདི་དང་ཡང་ སྐྱིག་གཞི་འདི་དོན་ཚན་
༢༧.༤ པ་ལྟར་དུ་ཆ་འཛོག་འབད་བའི་ཉེས་ཆད་དང་ཉེས་བྱ་ཚུ་བཀའ་འདི”

༣༡. སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༢༤.༡ པ་དང་ ༢༤.༣ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།
“དོན་ཚན་༢༤.༡ བསྐྱར་བཟོ་འབད་བཏུབ་པའི་བྱགས་སྒྲིགས་ཚུ་གསོག་འཛོག་དང་ སྐྱམ་རྒྱུ་ནི་ བཟོ་
བཅོས་འབད་ནི་གི་དོན་ལུ་ལག་ལེན་འཐབ་མི་མཐུན་རྐྱེན་ཚུ་འཛོག་སྐོང་ལུ་དེས་བརྟན་བཟོ་ནི”
“དོན་ཚན་༢༤.༣ དོགས་གཞོན་ཅན་གྱི་བསྐྱར་བཟོ་འབད་བཏུབ་པའི་བྱགས་སྒྲིགས་ཚུ་ཉོ་སྐྱབ་མ་འབད་
བར་ འབྲེལ་ཡོད་དབང་འཛིན་ལུ་སྟོན་ལྷན་འབད་ཡོད་པ་དེས་བརྟན་བཟོ་ནི”

34. In the Regulation, Section 86.1 is amended as:

“provide and maintain appropriate bins for waste storage and safe collection”.

35. In the Regulation, Section 90.1 is amended as:

“provide adequate number of waste bins for waste collection and segregation in appropriate and easily accessible locations”.

36. In the Regulation, Section 109 is amended:

“No hazardous waste shall be imported into the kingdom of Bhutan. No individual or firm shall export hazardous industrial waste, raw materials for industrial processes or as by-products of industrial processes without the prior consent of the importing country”.

37. In the Regulation, Section 114 is amended as:

“Any licensed person engaged in the activities of waste collection, recycling, reuse or value addition to the waste may be provided with the following incentives in conformity with relevant laws”.

38. In the Regulation, Section 116.4 is amended as:

“support in carrying out waste prevention, minimization, recycling or other sound waste management initiatives”.

39. In the Regulation, Section 119 is amended as:

“The Office of the Divisional Forestry Officer or Park Manager, and the Tourism Council of Bhutan, as the case may be, shall be the Implementing Agency for the purpose of this Chapter and the Ministry for Agriculture and Forests shall be the monitoring authority. The concerned Dzongdag and the

33. **སྤྲིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༥༤.༡** བ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།
“ཕྱགས་སྤྲིགས་གསོག་འཛིག་དང་ཉེན་སྲུང་ལྷན་པའི་བསྟུ་ལེན་གྱི་དོན་ལུ་ འོས་འཚམས་ཚན་གྱི་ཕྱགས་
ཉོད་ཚུ་བྱིན་ཏེ་རྒྱུན་སྐྱོད་འབབ་ནི།”

34. **སྤྲིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༥༤.༡** བ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།
“ཕྱགས་སྤྲིགས་བསྟུ་ལེན་དང་ ཕྱི་བསེལ་གྱི་དོན་ལུ་ ཕྱགས་སྤྲིགས་གྱི་ཉོད་ཚུ་ འོས་འཚམས་ཚན་དང་
འངས་ཉོང་ཉོ་སྤྱོད་ཚུགས་པའི་ས་གནས་ཚུ་ནང་ གྲངས་ཁ་ལངས་སྡེ་བྱིན་ནི།”

35. **སྤྲིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༡༠༩** བ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།
“འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་ ཉེན་ཁ་ཚན་གྱི་ཕྱགས་སྤྲིགས་ཚུ་ནང་འབྲེན་འབབ་མི་ཚོག་ རོ་རྒྱུང་ ཡངན་ ཚོང་
སྡེ་ག་གིས་ཡང་ ནང་འབྲེན་འབབ་མི་རྒྱལ་ཁབ་ལས་སྡེ་གོང་གི་གནང་བ་མེད་པར་ བཟོ་གྲུའི་བཟོ་བཅོས་
ཡངན་ ཐོན་སྐྱེད་བསྐྱར་བཟོའི་དོན་ལུ་ ཉེན་ཁ་ཚན་གྱི་བཟོ་གྲུའི་ཕྱགས་སྤྲིགས་ རྒྱ་ཚའི་དངོས་པོ་ཚུ་བྱིན་
ཚོང་འབབ་མི་ཚོག་”

36. **སྤྲིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༡༡༤** བ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།
“ཕྱགས་སྤྲིགས་བསྟུ་ལེན་ ཡངན་ བསྐྱར་བཟོ་ སྤྱི་སྤྱོད་ ཕྱགས་སྤྲིགས་ལུ་གནས་གོང་ཁ་སྐོང་གི་ལས་
དོན་ནང་འབྲེལ་གཏོགས་འབད་མི་ ཚོག་ཐམ་འཆང་མི་མི་རོགས་རུང་ལུ་ འབྲེལ་ཡོད་ཁྲིམས་ཚུ་དང་
གཅིག་མཚུངས་ཐོག་ལུ་ གཤམ་གསལ་ཁེ་ཕན་ཚུ་སྤོད་ཚོག་ནི་འདི་ཡང་།”

37. **སྤྲིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༡༡༤.༤** བ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།
“ཕྱགས་སྤྲིགས་སྟོན་འགོག་ ཡངན་ མར་པབ་ བསྐྱར་བཟོ་ ཕྱགས་སྤྲིགས་འཛིན་སྐྱོང་གི་ཐབས་ཤེས་
ལེགས་ཤོམ་གཞན་ཚུ་འབད་ནི་ནང་རྒྱབ་སྐྱོར་འབད་ནི།”

38. **སྤྲིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༡༡༤** བ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།
“ནགས་ཚལ་གླིང་འཛིན་འགོ་དཔོན་ ཡངན་ གླིང་ཀ་འཛིན་སྐྱོང་པའི་ཡིག་ཚང་དང་ འབྲུག་བཟུ་བཤལ་
ཚོགས་སྡེ་འདི་ གནད་དོན་དང་བསྟུན་ཏེ་ ལེའུ་འདི་གི་དོན་ལུ་ལག་ལེན་གྱི་ལས་སྡེ་ཡིན་པ་དང་ མོ་ནམ་
དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་འདི་ལྟ་ཉོག་དབང་འཛིན་ཡིན་ འབྲེལ་ཡོད་རྫོང་བདག་དང་ རྒྱལ་གཞུང་འབྲུག་

Royal Bhutan Police shall fully cooperate and assist the Implementing Agency for effective implementation of this Regulation”.

40. In the Regulation, Section 120 is amended as:

“Within respective jurisdiction, the Office of the Divisional Forestry Office and/or Park Manager, with collaboration with the Tourism of Bhutan, shall ensure that”.

41. In the Regulation, after Section 120, a new section is inserted as:

“Section 120A The Tourism Council of Bhutan, in collaboration with the relevant implementing agency, shall ensure waste prevention and management on trekking routes, campsites, roadside amenities, home stays, restaurants and hotels”.

42. In the Regulation, after Section 131.4, a new section is inserted:

“Section 131.4 A ensure implementation of buy back/take back mechanisms of e-waste, as may be applicable”.

43. In the Regulation, Section 132.2 is amended as:

“bulk consumers, which are government agencies, shall ensure that all electrical and electronic equipment at the end of their lives are hand over to the relevant government agency which is the Department of National Properties”.

44. In the Regulation, Section 133 is amended as:

“The Department of National Properties shall ensure that e-waste from the bulk consumers, which are government agencies, is auctioned/sold to the designated e-waste management entity and/or any other entity deemed appropriate by the Department of Information Technology and Telecom”.

གི་འགག་སྡེ་གིས་ སྨིག་གཞི་འདི་དོན་སྨིན་ཅན་སྡེ་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་གི་དོན་ལུ་ ལག་ལེན་གྱི་ལས་སྡེ་
ལུ་མཉམ་འབྲེལ་དང་ ལས་རོགས་ཚུལ་བུམ་འབད་དགོ”

༤༠. སྨིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༡༢༠ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།

“རང་སེའི་བྱབ་དབང་ནང་འཁོད་ལུ་ ཉགས་ཚལ་གྲིང་འཛིན་འགོ་དཔོན་དང་/ཡངན་ གྲིང་ཀ་འཛིན་སྐྱོང་
པའི་ཡིག་ཚང་གིས་ འབྲུག་བཟུ་བཤལ་ཚོགས་སྡེ་དང་མཉམ་འབྲེལ་ཐོག་ལས་ རེས་བརྟན་བཟོ་དགོ་པ་
འདི་ཡང།”

༤༡. སྨིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༡༢༠ གི་བྱུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ་ཅིག་བརྩམས་ཏེ་ཡོད་མི་འདི་ཡང།

“དོན་ཚན་༡༢༠ ཀ་ འབྲུག་བཟུ་བཤལ་ཚོགས་སྡེ་གིས་འབྲེལ་ཡོད་ལག་ལེན་ལས་སྡེ་དང་མཉམ་འབྲེལ་
ཐོག་ལས་ བཟུ་བཤལ་གྱི་ལས་དང་ སྐར་བཅགས་ས་ འཁོར་ལམ་གྱི་མཐའམ་བདའ་སྡེ་ཡོད་པའི་གཞི་
ཉེན་མཐུན་སྡེ་ གྲོང་གསེབ་གནས་པོ་ ཟ་ཁང་ མཚོན་བྱིམ་ཚུའི་ཕྱགས་སྨིགས་སྟོན་འགོག་དང་འཛིན་
སྐྱོང་རེས་བརྟན་བཟོ་དགོ”

༤༢. སྨིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༡༣༡.༤ གི་བྱུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ་ཅིག་བརྩམས་ཏེ་ཡོད་མི་འདི་ཡང།

“དོན་ཚན་༡༣༡.༤ ཀ་ སློག་ཆས་གྱི་ཕྱགས་སྨིགས་ འོས་འབབ་དང་བསྐྱུན་ཏེ་ཡོག་ཉེན་ཉེན་ལོག་འབག་ནི་
གི་ཐབས་ལམ་ལག་ལེན་རེས་བརྟན་བཟོ་ནི།”

༤༣. སྨིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༡༣༢.༢ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།

“གཞུང་གི་ལས་སྡེ་ཨིན་མི་ སྐྱུངས་ཚོང་ཉེ་སྤྱོད་པ་ཚུ་གིས་ སློག་ཆས་དང་ སློག་ཐོག་འཕུལ་ཆས་ཚུ་
ཁོང་རའི་རུས་ཚད་ཚོགས་པའི་སྐབས་ལུ་ འབྲེལ་ཡོད་གཞུང་གི་ལས་སྡེ་ རྒྱལ་ཡོངས་གཞུང་ཆས་ལས་
ཁུངས་ལུ་ཕྱིས་སྤྱོད་ཡོད་པ་རེས་བརྟན་བཟོ་ནི།”

༤༤. སྨིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༡༣༣ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།

“རྒྱལ་ཡོངས་གཞུང་ཆས་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ གཞུང་གི་ལས་སྡེ་ཚུ་ཨིན་མི་ སྐྱུངས་ཚོང་ཉེ་སྤྱོད་པ་ཚུ་ལས་
སློག་ཆས་ཕྱགས་སྨིགས་ རོས་འཛིན་ཅན་གྱི་སློག་ཆས་ཕྱགས་སྨིགས་འཛིན་སྐྱོང་སྡེ་ཚན་དང་/ཡངན་
བན་དོན་འཕུལ་རིག་དང་བརྒྱུད་འཕྲིན་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་འོས་འཚམས་ཅན་སྡེ་བཙུ་མི་དོ་བོ་གཞན་ཅིག་ལུ་
རིན་བསྐྱུར་ཐོག་བཏང་ཡོད་པ་/ཡངན་བཙུ་མི་དོ་བོ་ལུ་འོས་འཚམས་ཅན་བཟོ་དགོ”

45. In the Regulation, after Section 134.3, a new section is inserted namely:

“Section 134.3A Report to Department of Information Technology and Telecom periodically”.

46. In the Regulation, Section 139 is amended as:

“Department of National Properties shall maintain records of e-waste generated and auctioned/sold by them and submit annual report to the Department of Information Technology and Telecom as per Form 2. It shall also provide contact details such as address, telephone number of auctioneer of e-waste to the Department of Information Technology and Telecom as per Form 2”.

47. In the Regulation, Section 143.5 is amended as:

“coordinate inventorisation of e-waste generated from the appliances as listed in **Annexure-I** in collaboration with Department of National Properties and e-waste management entity and review periodically in consultation with the National Environment Commission”.

48. In the Regulation, Section 147.1 is amended as:

“be created by the Department of Information Technology and Telecom in consultation with the National Environment Commission and Ministry of Finance”.

49. In the Regulation, after Section 150.18, new sections are inserted, namely:

Section 150.18A. Failure to clean the area after organizing a program

Section 150.18 B. failure to provide bins for collection and segregation during public events under Section 90.1

༤༥. སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༡༣༤.༩ གི་འབྲུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ་ཅིག་བཙུགས་ཏེ་ཡོད་མི་འདི་ཡང་།
“དོན་ཚན་༡༣༤.༩ ཀ་བར་དོན་འཕུལ་རིག་དང་བརྒྱད་འཕྲིན་ལས་ཁུངས་ལུ་ ཅུས་རིམ་ཐོག་ལུ་སྦྲུལ་བྱ་
འབད་ནི”

༤༦. སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༡༣༤ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྦྲོན་འབད་ཡི།
“རྒྱལ་ཡོངས་གཞུང་ཆས་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ ཁོང་གིས་སློབ་ཆས་ཕྱགས་སྟིགས་བཅོ་ཐོ་དང་ རིན་བསྟར་
ནང་བཏང་མི་/བཙོང་མི་གི་ཐོ་ཚུ་རྒྱུན་སྲིད་འབབ་ཞིན་མ་ལས་ འབྲི་ཤོག་༩ པ་ལྟར་དུ་བར་དོན་འཕུལ་རིག་
དང་བརྒྱད་འབྲེལ་ལས་ཁུངས་ལུ་ཡོ་བསྟར་སྦྲུལ་བྱ་ལུ་དགོ་ དེ་མ་ཚད་ སློབ་ཆས་ཕྱགས་སྟིགས་རིན་
བསྟར་ནང་བཏང་མི་གི་ཁ་གྲུང་དང་ བརྒྱད་འཕྲིན་ཨང་ལ་སོགས་པའི་འབྲེལ་བ་འབབ་སའི་ཁ་གསལ་ཚུ་
ཡང་ འབྲི་ཤོག་༩ པ་ལྟར་དུ་ བར་དོན་འཕུལ་རིག་དང་བརྒྱད་འཕྲིན་ལས་ཁུངས་ལུ་བྱིན་དགོ”

༤༧. སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༡༤༩.༥ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྦྲོན་འབད་ཡི།
“རྒྱལ་ཡོངས་གཞུང་ཆས་ལས་ཁུངས་དང་ སློབ་ཆས་ཕྱགས་སྟིགས་འཛིན་སྲྀད་གི་དོ་བོ་དང་གཅིག་ཁར་
མཉམ་འབྲེལ་ཐོག་ལས་ ཟུར་སྐྱགས་༥ པ་ནང་ཐོ་བཀོད་མི་ལྟར་དུ་ མཁོ་ཆས་ཚུ་ལས་འཐོན་མི་སློབ་
ཆས་ཕྱགས་སྟིགས་ཀྱི་གནས་ཐོ་བཅོ་ནི་ནང་མཉམ་འབྲེལ་འབབ་ནི་དང་ རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྷན་
ཚོགས་དང་གོས་བསྟར་ཐོག་ལས་ ཅུས་རིམ་ཐོག་ལུ་བསྟར་ཞེབ་འབད་ནི།”

༤༨. སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༡༤༧.༡ པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྦྲོན་འབད་ཡི།
“རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྷན་ཚོགས་དང་ དེའུལ་ཅེས་ལྷན་ཁག་དང་གཅིག་ཁར་གོས་བསྟར་ཐོག་ལས་
བར་དོན་འཕུལ་རིག་དང་བརྒྱད་འབྲེལ་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་གཞི་བཙུགས་འབད་དགོ”

༤༩. སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་༡༥༠.༡༥ གི་འབྲུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ་བཙུགས་ཏེ་ཡོད་མི་འདི་ཡང་།
དོན་ཚན་༡༥༠.༡༥ ཀ་ དོན་ཚན་༤༠ པའི་འོག་ལུ་ ལས་རིམ་འགོ་འདྲེན་འབབ་ཞིན་མ་ལས་ ས་ཁོངས་
ཕྱགས་བར་མ་རྒྱབ་པར་བཞག་ནི།

དོན་ཚན་༡༥༠.༡༥ ཁ་ དོན་ཚན་༤༠.༡ པའི་འོག་གི་མི་དམངས་རིམ་སྐབས་ལུ་ བསྟར་ལེན་དང་བྱི་
བསེལ་གྱི་དོན་ལུ་ ཕྱགས་སྟིགས་ཉོད་བྱིན་ནི་ལུ་འཇུག་ཤོད་མི།

Section 150.18 C. failure to maintain bins provided under Section 90.2

Section 150.18 D. washing of vehicles or machineries in a river, stream, lake, pond, wetland or at a drinking water source.

Section 150.18 E. open burning of inorganic waste where waste management system/facilities is in place.

50. In the Regulation, after Section 164, new sections are inserted, namely:

“Section 164 A. Implementing Agencies to impose fines

The following implementing agencies shall have the authority to impose fines:

- a. Dzongkhags for waste management at Dzongkhag, Dungkhag and Gewog level
  - b. Thromde for municipal waste
  - c. Road Safety and Transport Authority for transport Sector
  - d. Tourism Council of Bhutan for trekking routes, camp sites, tourist hotels, resorts and amenities
  - e. Department of Forest and Park Services in Government Reserve Forest
  - f. Department of Industry for industrial wastes
  - g. Drug Regulatory Authority for pharmaceutical wastes
- i) In doing so NEC may designate any other additional agencies for effective implementation of the Act and the Regulation.

དོན་ཚན་ ༡༥༠.༡༥ ག་ དོན་ཚན་ ༡༠.༡ པའི་འོག་ལུ་བཀོད་མི་བྱུགས་སྟེ་སྟོང་འཐབ་ནི་ལུ་
འབྲས་ཤོར་མི།

དོན་ཚན་ ༡༥༠.༡༥ ང་ གཙང་ཚུ་ རོང་ཚུ་ མཚོ་ ཡུམ་ཚུ་ ཚུ་ཞིང་ ཡངན་ འབྲུང་ཚུ་འཁྱུ་བུ་
སྐྱུམ་འཁོར་ ཡངན་ འབྲུལ་ཆས་ཚུ་ཚུ་ནི།

དོན་ཚན་ ༡༥༠.༡༥ ཅ་ བྱུགས་སྟེ་ལམ་ལུགས་/མཐུན་སྦྲེན་ཡོད་ས་ལུ་ རང་བཞིན་སྐྱེ་
ལྷན་མེན་པའི་བྱུགས་སྟེ་ལམ་ ཕྱི་ལ་མེ་བཏང་ནི།

༥༠. **སྐྱིག་གཞི་གི་དོན་ཚན་ ༡༤༤ གི་འབྲུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསལ་པ་ཅིག་བཅུགས་ཏེ་ཡོད་མི་འདི་ཡང་།**
“དོན་ཚན་ ༡༤༤ ག་ ཉེས་ཆད་བཀའ་ཉི་གི་དོན་ལུ་ ལག་ལེན་གྱི་ལས་སྡེ་ཚུ།

གཤམ་གསལ་ལག་ལེན་ལས་སྡེ་ཚུ་གིས་ ཉེས་ཆད་བཀའ་ཉི་གི་དབང་འཛིན་ཡོད་མི་འདི་ཡང་།

ག་ རྫོང་ལག་དང་ རྩུང་ལག་ རྟེན་འོག་གི་གནས་རིམ་ནང་བྱུགས་སྟེ་ལམ་ལུགས་འཛིན་སྐྱོང་གི་དོན་ལུ་རྫོང་
ལག་དང་།

ཁ་ རྩོམ་གྱི་བྱུགས་སྟེ་ལམ་ལུ་འཛིན་སྐྱོང་གི་སྡེ།

གཤམ་ རྩོམ་འདྲེན་སྡེ་ཚན་གྱི་དོན་ལུ་ ལས་འགྲུལ་ཉེན་སྲུང་དང་རྩོམ་འདྲེན་དབང་འཛིན།

ང་ བཟླ་བཤམ་གྱི་ལས་དང་ སྐྱེད་བཅགས་ས་ བཟླ་བཤམ་པའི་མཚོན་ཁྱིམ་ སྐྱོད་སྐྱོང་ལང་དང་
གཞི་རྟེན་མཐུན་སྦྲེན་ཚུ་འདི་དོན་ལུ་ འབྲུག་བཟླ་བཤམ་ཚོགས་སྡེ།

ཅ་ གཞུང་དབང་ནགས་ཚལ་ནང་ ནགས་ཚལ་དང་གླིང་ག་ཞབས་ཏོག་ལས་ཁུངས།

ཆ་ བཟོ་གྲུ་འཛིན་སྐྱོང་གི་དོན་ལུ་བཟོ་གྲུ་ལས་ཁུངས།

ཇ་ སྐྱེད་རིགས་གྱི་བྱུགས་སྟེ་ལམ་ལུ་ སྐྱེད་རིགས་སྐྱོན་བཀོད་དབང་འཛིན།

༡༽ འདི་འབད་ནི་གི་དོན་ལུ་ རྩུལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྷན་ཚོགས་གྱིས་ བཅའ་ཁྲིམས་དང་ སྐྱིག་གཞི་དོན་
སྐྱོན་ཅན་གྱི་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་གི་དོན་ལུ་ ལས་སྡེ་ལ་སྐོང་གཞན་གང་རུང་དོན་འཛིན་འབད་ཚོགས།

- ii) In order to avoid duplication of mandate and resources, the listed agencies shall maintain proper coordination and information
- iii) The implementing agencies may incentivize informant for reporting incidences of non-compliance/violation”.

51. In the Regulation, before Section 169, a new section is inserted as:

168A.The NEC shall provide guidelines on waste standards and recycling while the Ministry of Finance shall consider the funding mechanisms to be applied. The Waste as Asset Working Committee can provide program incentives to local Implementing Agencies to undertake the necessary work required in establishing innovative enterprises to both solve unemployment of youth and unskilled workers while achieving the national target of zero waste.

52. In the Regulation, after Section 175(32), a new section is inserted as:

“Section 175(32A) **Implementing Agency** means any government, non-government, private entity or person that is empowered under this Act and those required by the National Environment Commission to implement its provisions”.

53. In the Regulation, Section 175 (39) is amended as:

“**Medical facility-** means a health care facility for both human and animal like hospitals, Basic Health Unit, diagnostic centres, armed force hospitals, indigenous hospitals, Veterinary hospitals, animal husbandry”.

54. In the Regulation, after Section 175(49), a new section is inserted as:

Section 175 (49A) Point source means a facility discharging emission or effluents of any nature into the environment.

༢༽ འགན་དབང་དང་འཐོན་ཁུངས་ཚུ་གཉིས་བཟུམ་སྟེ་མི་འགྲོ་ནི་གི་དོན་ལུ་ ཐོ་བཀོད་དེ་ཡོད་པའི་ལས་སྟེ་ཚུ་
གིས་ མཉམ་འབྲེལ་དང་བདེ་དོན་ཚུལ་མཐུན་རྒྱུ་སྐྱོད་འཐབ་དགོ

༣༽ ལག་ལེན་ལས་སྟེ་ཚུ་གིས་ ཁྲིམས་ལུ་མ་གནས་མི་/འགལ་མི་འཐོན་མ་ད་སྟེ་ལུ་འབད་ནི་གི་དོན་ལུ་
བདེ་དོན་བྱིན་མི་ལུ་དགའ་བསུའི་འཇུག་བྱིན་ཚོག་”

༥༧. སྤྱི་གཞི་གི་དོན་ཚུ་གི་ཉེ་མ་ དོན་ཚུ་གསར་པ་ཅིག་བཟུགས་ཏེ་ཡོད་མི་འདི་ཡང་།

དོན་ཚུ་གི་ཉེ་མ་ ཀ་ རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ རྒྱགས་སྤྱི་གས་ཀྱི་གནས་ཚད་དང་
བསྐྱར་བཟོའི་ལས་སྟེ་ཚུ་བྱིན་དགོཔ་དང་ དུལ་ཅེས་ལྷན་ཁག་གིས་ སྤྱོད་འཇུག་འཐབ་ནི་གི་དོན་ལུ་མ་
དུལ་སྤྱོད་ནིའི་ཐབས་ལམ་ཚུ་བཅི་འཛོག་འབད་དགོ་ རྒྱགས་སྤྱི་གས་དེ་རྒྱ་དངོས་ཅིག་སྟེ་ལས་བྱེད་
ཚོགས་རྒྱུད་གིས་ རྒྱལ་ཡོངས་རྒྱགས་སྤྱི་གས་ཅུ་མེད་ཀྱི་དམིགས་གཏང་གུ་མི་དང་གཅིག་ཁར་ ཅ་
གཞོན་དང་རིག་ཅུལ་མེད་པའི་ལས་བྱེད་པ་ཚུའི་ལཱ་གཡོག་མེད་པའི་དཀའ་ངལ་སེལ་ཐབས་ལུ་ གསར་
གཏོང་ཀྱི་ཚེངས་ལས་གཞི་བཟུགས་འབད་ནི་ནང་དགོ་པའི་མཁོ་གལ་ཅན་གྱི་ལཱ་འབད་ནི་གི་དོན་ལུ་ ལག་
ལེན་ལས་སྟེ་ཚུ་ལུ་ལས་རིམ་གྱི་དགའ་བསུའི་འཇུག་ཚུ་བྱིན་ཚོག

༥༩. སྤྱི་གཞི་གི་དོན་ཚུ་གི་ཉེ་མ་ (༣༡) ཀྱི་ཤུལ་ལས་ དོན་ཚུ་གསར་པ་ཅིག་བཟུགས་ཏེ་ཡོད་མི་འདི་ཡང་།

“དོན་ཚུ་གི་ཉེ་མ་ (༣༡) ལག་ལེན་ལས་སྟེ་ ཟེར་མི་འདི་ བཅའ་ཁྲིམས་འདི་གིས་དབང་ཚད་སྤྱོད་མི་
དང་ རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་འདི་གི་དགོངས་དོན་ཚུ་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་གི་དོན་ལུ་
དགོས་མཁོ་བཀོད་མི་ གཞུང་ ཡངན་ གཞུང་མིན་ སྐར་སྟེ་ མི་དོགས་རུང་ལུ་གོ”

༦༡. སྤྱི་གཞི་གི་དོན་ཚུ་གི་ཉེ་མ་ (༣༢) པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་འཕྲི་སྟོན་འབད་ཡི།

“སྟོན་ཀྱི་མཐུན་རྒྱུ་- ཟེར་མི་འདི་ སྟོན་ཁང་དང་ གཞི་རྟེན་གསོ་བའི་སྟོན་ཁང་ ཅན་དོས་བཟུང་ལྟེ་བ་
དམག་སྡེའི་སྟོན་ཁང་ ཅན་པའི་སྟོན་ཁང་ སྟོ་ཞོར་སྟོན་ཁང་ སེམས་ཅན་གྱི་སྟོན་ཁང་བཟུམ་མའི་ མི་དང་
སེམས་ཅན་གཉིས་ཆ་རའི་གསོ་བའི་སྟོན་བཅོས་ཀྱི་མཐུན་རྒྱུ་ཅིག་ལུ་གོ”

༦༣. སྤྱི་གཞི་གི་དོན་ཚུ་གི་ཉེ་མ་ (༤༢) གི་ཤུལ་ལས་ དོན་ཚུ་གསར་པ་ཅིག་བཟུགས་ཏེ་ཡོད་མི་འདི་ཡང་།

དོན་ཚུ་གི་ཉེ་མ་ (༤༢) འཐོན་སའི་གཞི་ ཟེར་མི་འདི་ མཐའ་འཁོར་ནང་ རྒྱ་རྒྱུན་གང་རུང་ཐོག་ལུ་
བཅོག་རྒྱུང་ ཡངན་ ཕྱིར་འཐོན་བཏང་མི་མཐུན་རྒྱུན་ཅིག་ལུ་གོ

55. In the Regulation, after Section 175(73), a new section is inserted as:

Section 175 (73) A. Zero Waste refers to a goal that is ethical, economical, efficient and visionary, to guide people in changing their lifestyles and practices to emulate sustainable natural cycles, where all discarded materials are designed to become resources for others to use.

56. In the Regulation, new list of offences and fines are inserted, namely:

1	Smearing of lime and spitting of doma in public areas	Nu.100
2	Display of Poster/stickers/bills/banners without approval from Thromde	Nu.500
3	Failure to clean the area after organizing a program	Nu.5000
4	failure to provide bins for collection and segregation during public events under Section 90.1	Nu. 2000
5	failure to maintain bins under Section 90.2	Nu. 1000
6	washing of vehicles or machineries in a river, stream, lake, pond, wetland or at a drinking water source	Nu. 1000
7	open burning of inorganic waste where waste management system/facilities is in place	Nu. 1000

44. **སློབ་གཞི་གི་དོན་ཚན་ ༡༧༥(ལ༣) གྱི་ཤུལ་ལས་ དོན་ཚན་གསར་པ་ཅིག་བརྩམས་ཏེ་ཡོད་མི་འདི་ཡང་།**
 དོན་ཚན་ ༡༧༥ (ལ༣ ༡༧) རྒྱགས་སློབ་སློབ་ཚུ་མེད་ཟེར་མི་འདི་ མི་ཚུ་གིས་ མ་དགོ་པའི་ཚཆས་ཚུ་ག་ར་
 བཀོལ་སྤོང་གཞན་གྱི་དོན་ལུ་ ཐོན་ལུངས་ལུ་འགྱུར་ནི་གི་དོན་ལུ་བཟོ་བཀོད་འབད་བའི་ ཡུན་བརྟན་གྱི་
 རང་བཞིན་འབྱུང་མི་ལུ་བཙོན་ལྷགས་བསྐྱེད་ཐབས་ལུ་ ཁོང་འདི་འཚོ་བའི་གནས་སྤངས་དང་ ལག་
 ལེན་ཚུ་འགྱུར་བཅོས་འབད་ནི་ལུ་ལམ་སྟོན་འབད་ནི་གི་དོན་ལུ་ བཟང་སྤོང་དང་ ཚད་དམ་ཅན་ འཛོན་
 ཚད་ཅན་ འཆར་སྤང་ཅན་གྱི་དམིགས་དོན་ཅིག་ལུ་གོམ་ཨིན།

45. **སློབ་གཞི་འདི་ནང་ གཞན་འགའ་དང་ ཉེས་ཚད་གྱི་ཐོ་གསར་པ་བརྩམས་ཏེ་ཡོད་མི་འདི་ཡང་།**

༡	མི་དམངས་གི་ས་ཁོངས་ནང་ ཚུ་ནེ་དབྱར་ནི་དང་ དོ་མ་གི་མཚོལ་ མ་འབོར་ནི།	དངུལ་ཀྲམ་ ༡༠༠
༢	ཁྲོམ་སྡེ་ལས་གནང་བ་མེད་པར་ པར་རིགས་/སྤྱི་ཤོག་/འབྲོར་ རྟགས་/བརྟུང་སྤྱི་གསལ་སྟོན་འབད་ནི།	དངུལ་ཀྲམ་ ༥༠༠
༣	ལས་རིམ་འགོ་འདྲེན་འཐབ་ཞིན་མ་ལས་ ས་ཁོངས་ལྷགས་ བརྟུང་མ་རྒྱབ་པར་བཞག་ནི།	དངུལ་ཀྲམ་ ༥༠༠༠
༤	དོན་ཚན་ ༢༠.༡ པའི་འོག་ལུ་མི་དམངས་ལས་རིམ་གྱི་སྐབས་ལུ་ ལྷགས་སློབ་སློབ་བསྐྱེད་ལེན་དང་ ཕྱི་བསེལ་གྱི་དོན་ལུ་ལྷགས་སློབ་སློབ་ ཉོད་མ་སྤོང་མི།	དངུལ་ཀྲམ་ ༢༠༠༠
༥	དོན་ཚན་ ༢༠.༢ པའི་འོག་ལུ་ལྷགས་སློབ་སློབ་ཉོད་རྒྱུན་སྐྱོང་མ་ འཐབ་མི།	དངུལ་ཀྲམ་ ༡༠༠༠
༦	གཙང་ཚུ་ རོང་ཚུ་ མཚོ་ རྒྱུ་ཚུ་ རྒྱ་ཚུ་ འབྲུང་ཚུ་འཁྱུར་ ནང་སྤྱོད་འཁོར་ ཡང་ན་ འཕྲུལ་ཆས་ཚུ་འཁྱུར་མི།	དངུལ་ཀྲམ་ ༡༠༠༠
༧	ལྷགས་སློབ་སློབ་འཛོན་སྐྱོང་ལམ་ལུགས་/མཐུན་རྐྱེན་ཡོད་ས་ལུ་ རང་བཞིན་སྤྱོད་ལེན་མེན་པའི་ལྷགས་སློབ་སློབ་ཚུ་ཕྱི་ཁར་མེ་བཏང་མི།	དངུལ་ཀྲམ་ ༡༠༠༠